

باید مورد توجه قرار گیرد. بزرگانی چون مولانا قوام الدین شیرازی، محمد رضا امامی اصفهانی، علیرضا عباسی و... داریم که شاهکارهای هنری ارزشمندی در حرم امام رضا(ع) خلق کرده‌اند و بر اساس مطالعاتی که در نمادشناسی انجام شده، تمامی صحن‌ها، ایوان‌ها، رواق‌ها، طاق‌ها و گنبد‌ها همه جایگاه نمادین فلسفی دارند.

"صحن" یک گذرگاه نیست بلکه تجلی بهشت است. یعنی یک چهارباغ که وسطش یک فواره با دیوارهایی اسلیمی هست توصیفی از بهشتی است که در قرآن آمده. لذا تمام نقش و نگارها در حرم مطهر صرفاً یک نقاشی نیست بلکه یک خطابه است که با ما حرف می‌زند و در واقع به ما پیام هنر، فلسفه، عرفان و زندگی می‌دهند. بنابراین روحانیون، اساتید، معلمان مدارس در مورد فلسفه این آثار مانند "آینه کاری" که فلسفه‌ای به نام خودشناسی و تواضع دارد باید بدانند و تبلیغ کنند چرا که در واقع هویت ملی مادر این نقش و نگار مستتر است.

اما "زیارت" علی رغم قداست فوق العاده‌ای که دارد، ممکن است ناخواسته آسیب‌هایی را نیز به همراه داشته باشد که می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد. "مقوله سلامت" که گروه‌هایی سودجو از زائران پیاده و به خصوص زائران خارجی، به بهانه سلامت سوء استفاده کنند. "اسکان زائران" در اماکنی مانند خانه‌های شخصی که این مراجعه، مخاطراتی از جهات مختلف ممکن است داشته باشد. مسئله دیگر "آلودگی محیط زیست" است که در پی ورود حدود سه میلیون وسیله نقلیه شخصی ایجاد می‌شود و باید برای این موضوع چاره‌ای اندیشید. و مسائل دیگری از قبیل گران‌فروشی، کم‌فروشی و کمبود مواد غذایی است که قابل توجه است.

در مجموع یک نهادهی قدرتمند، پرتلاش و بادید همه‌جانبه باید تشکیل شود تا "مسئله زیارت" را مانند بعثه مقام معظم رهبری در مکه و یا بقاع متبرکه در همه ابعاد کاملاً هدایت و رهبری نماید.

مسئله دیگر هدایت زائران به سمت بناهای تاریخی، فضاهای فرهنگی و گردشگری مثل خانه‌های قدیمی، آثار فاخر تاریخی و آب‌انبارها و رساندن پیام این بناها است. مثل فردوسی شناسی که دو سهم بسیار مهم زنده نگه داشتن زبان فارسی و تنظیم هویت ملی در حیات فرهنگی ما دارد. لذا باید این مسئله را با توجه به شخصیت

میراثی که از دست می‌رود

گفت‌وگو با مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی

رضا زحمت‌کش

رجبعلی لباف خانیکی کارشناس ارشد باستان‌شناسی است، عضویت هیأت‌های راهبردی پایگاه‌های میراث فرهنگی توس، نیشابور، رباط شرف و بیرجند، باستان‌شناس اداره کل حفاظت آثار باستانی و ... نیز در کارنامه او به چشم می‌خورد. قبلاً معاون پژوهشی اداره کل میراث فرهنگی خراسان رضوی بوده و در دولت جدید حکم مدیریت خود را در این سازمان را در ۶۵ سالگی از دست محمدعلی نجفی گرفته است. خوش‌صحبت و دوست‌داشتنی است. روزنامه خراسان را هر روز مطالعه می‌کند تا جایی که به قول خودش به خراسان وابسته است. همان‌طور که انتظار می‌رود بیشتر دغدغه‌هایش متناسب با سابقه و تخصصش از جنس میراث فرهنگی است. با توجه به موضوع این شماره رصد هر قدر سعی می‌کنیم سوالاتی از جنس مدیریت و اقتصاد گردشگری از او بپرسیم دوباره ما را با اطلاعات جذابش در مورد میراث فرهنگی و باستان‌شناسی روبه‌رو می‌کند تا در نهایت ما را شکست می‌دهد و ما سعی می‌کنیم سوالات خود را از مسیر علایقش مطرح کنیم. آن‌چه می‌خوانید بخش‌هایی از مصاحبه نسبتاً طولانی ما با اوست.

نسبت و نقش سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با مسئله زیارت چیست؟

هر چند زیارت به طور محض، مطلوب و مورد توجه زائر است، ولی در کنار این

مسئولین باید به موارد دیگری هم فکر کنند که این پتانسیل چه استفاده‌هایی و ناخداگاه چه مضراتی ممکن است در برداشته باشد. به طور مثال در موضوع اقتصاد زیارت، جابجایی پول در ایام